

Вечерњи лист: Интервју са високим представником Валентином Инцком

Разговарао: Дејан Јазвић

Вечерњи лист: Да ли сте спремни да прихватите или барем размотрите захтјеве појединих странака да кориштењем својих овлаштења омогућите одржавање ванредних избора у БиХ?

Валентин Инцко: Питање пријевремених избора је сложено питање с правне тачке гледишта и, по мом мишљењу, промашена тема.

Протести који су у току догодили су се из јасног разлога и требало би да буду позив на буђење. Имплементација социјално-економских и политичких реформи, које су у интересу грађана, мора бити приоритет. Поред тога, нагласак мора бити и на испуњавању услова да Босна и Херцеговина крене напријед у оквиру програма евро-атлантских интеграција.

У овом свјетлу мора се посматрати и дебата о одржавању пријевремених или ванредних избора. Одржавање таквих избора једна је од мјера које се могу разматрати. Међутим, јасно је да у фокусу власти мора бити рјешавање оправданих фрустрација које грађани изражавају у односу на корупцију и друге друштвено-економске и политичке проблеме.

У погледу пријевремених избора треба узети у обзир да се такви избори у БиХ могу одржати само ако изабрано тијело буде распуштено на начин утврђен релевантним уставима и законима. С обзиром на тренутно стање ствари, мандат представника изабраних на пријевременим изборима трајао би само до редовних избора, а то значи само до октобра. Одржавање пријевремених избора стога није истински одрживо рјешење у ситуацији када редовни избори треба да се одрже за осам мјесеци.

С друге стране, ванредни избори за пуни мандат од четири

године нису могући према важећем законском оквиру у БиХ. Приједлог да се Парламентарној скупштини БиХ омогући да одлучи о ванредним изборима на свим нивоима, такође, покреће низ питања уставне природе у БиХ. Између осталог, сматрам да странке из Републике Српске с правом истичу да Парламентарна скупштина БиХ не може да доноси законе који би јој омогућили да распусти законодавна тијела на нижим нивоима.

Вечерњи лист: Вјерујете ли да су протести, посебно они насилни, били спонтани и изазвани искључиво социјалним разлозима?

Валентин Инцко: Потпуно и искрено подржавам права грађана у цијелој Босни и Херцеговини да протестују и да се укључе у мирне грађанске активности којима се протестује против тренутне економске, социјалне и политичке ситуације у БиХ. То је јасно истакао и Управни одбор Савјета за имплементацију мира у својој изјави почетком ове седмице.

Такође, треба се присјетити како је најновији талас протеста почео прије него што се почне нагађати о њиховим мотивима. Протести су почели у Тузли, а организовали су их радници бивших државних предузећа који су протестовали против затварања предузећа и начина на који је извршен процес приватизације. Протести су се проширили када су радници, грађанска удружења, млади, пензионери и бивши бранитељи изашли на улице широм БиХ како би изразили своје проблеме. Лајтмотив протеста била је социјална правда, а не политика.

Осуђујем насиље које смо видјели од малих група на неким од скупова демонстраната 7. фебруара. Насиље против демонстраната, полиције, новинара и јавне имовине није прихватљиво, и сада је на надлежним тијелима да сагледају ово питање и предузму потребне радње у складу са законом.

Ипак, морамо се присјетити да су протести током прошле седмице, након петка, били мирни. Лидери треба да се озбиљно укључе у дијалог с грађанима и не допусте да насилничке радње

неколицине буду изговор за нерјешавање легитимних фрустрација и захтјева који су изнесени на миран начин и за које сви знамо да су се гомилали годинама.

Такође се не слажем с покушајима неких лидера да ове протесте прикажу као етнички мотивисане, што они засигурно нису. Позивам лидере у цијелој земљи да се суздрже од давања оваквих неодговорних изјава и да не настоје давати етничку димензију протестима који немају ништа с тим је ли неко Србин, Хрват, Бошњак, или било које друге националности. Грађани су дубоко забринuti за будућност и очекују од политичара да дјелују на испуњавању њихових захтјева. Задње што желе јесте да политичари који злоупотребљавају протесте зарађују политичке поене, или да дижу етничке тензије.

Вечерњи лист: Како коментаришете спомињање одређених политичких захтјева на протестима као што је укидање кантона, али и чињеницу да су протести углавном били усмјерени на кантоналне институције?

Валентин Инцко: Основна порука која долази с протеста је да су грађани уморни од реторике подјеле, недјеловања, празних обећања и изговора. Демонстранти исказују љутњу због тренутне економске, социјалне и политичке ситуације. Њима је доста политичара на свим странама који их не слушају и не налазе рјешења за њихове проблеме. На овим протестима није важна национална припадност. Сви грађани дијеле исте проблеме. Празан стомак је празан стомак, без обзира на националност.

Имајући у виду разноликост демонстраната, ни захтјеви с протеста нису сви исти. Међутим, највећи гњев је усмјерен према садашњој економској и социјалној ситуацији, укључујући и корупцију.

Истовремено, чињеница је да су Федерација и њене структуре власти неефикасне и скупе. То што неки позивају на уставне промјене нико не би требало да посматра као пријетњу. Протести сами по себи не могу водити ка промјени уставног поретка

Федерације и њених кантона, ни структуре БиХ као цјелине. Такве промјене могу се спровести само кроз законодавни процес мијењања Устава, уз учешће свих страна и уз одређене заштитне механизме. Према томе, допустите ми да искористим ову прилику да разувјерим грађане да једностране промјене унутрашњих структура ове земље нису могуће. Осим тога, рећи ћу савршено јасно да међународна заједница остаје апсолутно привржена очувању суверенитета и територијалног интегритета државе Босне и Херцеговине.

Вечерњи лист: Протести су се углавном задржали на већински бошњачким подручјима. Како то објашњавате?

Валентин Инцко: Протести можда јесу концентрисани на неке градове или подручја, али грађани широм земље и свих националности имају исте бриге у погледу корупције, високе стопе незапослености и недостатка прилика за пословање. То су питања која грађани покрећу на пленумима који се тренутно одржавају у земљи. Групе широм земље, чак и из сусједних земаља, исказале су подршку и разумијевање за ове легитимне забринутости.

У том контексту, сва тијела власти и политичке странке и грађани у цјелини треба да раде заједно на рјешавању проблема и фрустрација грађана, умјесто да користе протесте за испуњавање политичких циљева или продубљавање етничких подјела. Ако су политички лидери у овој земљи паметни, они ће пажљиво саслушати шта траже демонстранти и искористити преостало раздобље мандата до нових избора како би вратили институције у службу грађана због чега и јесу ту.

Вечерњи лист: Хоће ли ова догађања на било који начин промијенити међународни приступ БиХ? Из ЕУ долазе гласови који упозоравају да би БиХ требало да буде већи приоритет те да имплементацију пресуде 'Сејдић и Финци' не треба узимати као елиминациони услов за наставак европских интеграција БиХ?

Валентин Инцко: Није на мени да одлучујем какав ће бити

приступ Европске уније овом питању.

Јасно је да не само ЕУ него и шира међународна заједница има исту забринутост и незадовољство када је ријеч о БиХ. Политички лидери предуго су се фокусирали на личне, страначке и циљеве које су хтјели представити као етничке, а да нису пуно размишљали о самој земљи и о конкретним потребама грађана. Чињеница је да је приближавање ЕУ блокирано због неспособности босанскохерцеговачких лидера да се договоре о томе како спровести пресуду у предмету 'Сејдић – Финци'. Међутим, истовремено нема напретка ни ка чланству у НАТО-у, ни у рјешавању програма 5+2. И што је од још веће фундаменталне важности, нисмо видјели обим реформи неопходан за побољшање амбијента за инвестиције и за отварање нових радних мјеста.

Вечерњи лист: Посљедња резолуција Европског парламента прилично јасно је указала на проблеме у БиХ. Слажете ли се с оцјенама да су унитаристичка и сепаратистичка настојања кривци за лоше функционисање БиХ те да би излаз требало тражити у федерализму?

Валентин Инцко: Мислим да није фер нешто што је веома свеобухватна резолуција Европског парламента сведена на тако уско тумачење. Парламентарци су изразили дубоку забринутост због чињенице да главни политички лидери у БиХ упорно не показују заједничку визију те су позвали на напуштање националистичке и етноцентричне реторике. Такође су апеловали на власти у БиХ да ојачају ефикасност и функционалност институција. Оно што је сада важно је да се усвоје промјене чији је циљ побољшање живота грађана и да се осигура да Босна и Херцеговина не заостаје за другим земљама у регији.

Вечерњи лист: Како гледате на понашање сусједних земаља за вријеме протеста у БиХ? Неки бошњачки политичари, медији и интелектуалци озбиљно су замјерили премијеру Милановићу долазак у Мостар?

Валентин Инцко: Босна и Херцеговина треба да искористи

предност што је ситуација у регији сада најбоља у посљедњих 20 година. Власти у БиХ имају добре односе с Хрватском, Србијом и Црном Гором. У том контексту, немам разлога да доводим у питање потезе и мотиве власти у сусједним земљама, све док су они искрени у жељи да помогну БиХ да ријеши своје тренутне проблеме како би и она могла кренути даље у правцу ЕУ.

Вечерњи лист: Шта очекујете да ће се догађати у БиХ у предизборном раздобљу? Наравно, под условом да они буду одржани у октобру, како је и планирано?

Валентин Инцко: Схватам да су се политичке странке већ окренуле изборима, али их то не ослобађа одговорности да нађу рјешења за бројна питања која се пред њима налазе у овом тренутку. Неки можда мисле да пажњу бирача могу скренути с тренутне економске, социјалне и политичке ситуације и њиховог властитог рада и неуспјеха у посљедње три године. Бићу потпуно искрен, то једноставно неће ићи тако, посебно не сада. Људи су се пробудили и мислим да јасније него икада виде како их не угрожавају друге етничке групе, него дугогодишњи нерад њихових властитих представника. Економски развој је витални интерес свих грађана Босне и Херцеговине, без обзира на националност. Бирачи ће у овој земљи прозријети све нове покушаје да се за њихове проблеме криве друге етничке групе. Сада је вријеме да људи проговоре – нема потребе да се плаше да политичарима кажу своје мишљење. Јасно је да се начин вођења политике на свим нивоима мора промијенити, и то из темеља. Ово је лакмус-тест за све политичаре и политичке странке.